

Redactioneel Tijdschrift

Vervoerswetenschap

Special issue "Stedelijk openbaar vervoer"

Onze steden worden steeds belangrijker. Tegen 2050 woont ca. 70% van de totale wereldbevolking in 'de' stad. Het wordt een grote uitdaging voor ons allen om die steden leefbaar en economisch vitaal te houden. Openbaar vervoer (OV) speelt een essentiële rol bij deze uitdaging. Goede bereikbaarheid van de economische en sociale kerngebieden is een absolute voorwaarde voor het succes van een stad en OV is daarbij een onmisbare schakel. In dit special issue "Stedelijk OV" presenteren wij u een verzameling wetenschappelijke artikelen die helpt om het OV en daarmee de stad tot een succes te (blijven) maken. Stuk voor stuk wetenschappelijk onderzoek - direct toepasbaar voor een praktisch vervolg in beleid, planning en/of uitvoering.

Grote stromen snel en betrouwbaar van A naar B verplaatsen is de kracht van het collectieve vervoer. Maar de meerwaarde van goed OV gaat verder dan mobiliteit. Eerder is dat samengevat in 5E's: Effective mobility (hoogwaardige mobiliteit), Efficient cities (optimaal ruimtegebruik), Economy (katalysator van economische ontwikkelingen), Environment (duurzaamheid) en Equity (gelijke kansen voor iedereen). Ruimtegebruik in de stad is met goed OV vele malen efficiënter dan individueel vervoer, al dan niet elektrisch of zelfrijdend. Openbaar vervoer heeft de potentie om een specifiek gebied een economische boost te geven. Openbaar vervoer is duurzaam qua ruimte en (directe) uitstoot en biedt iedereen in onze maatschappij kansen om binnen afzienbare tijd arbeidsplaatsen, winkels en onderwijsinstellingen te bereiken.

OV speelt in zijn huidige vorm al een essentiële rol in de ontwikkeling van steden. Maar dat betekent niet dat het OV niet zal (moeten) veranderen. Het OV zal zich gaan aanpassen aan de nieuwste sociale en technische ontwikkelingen. Het OV moet z'n kracht ten opzichte van andere modaliteiten optimaal benutten. Samen met en te midden van die andere modaliteiten. De fiets is daarbij onmisbaar: samen met de fiets vormt het OV een gouden duo. De combinatie van fiets en OV haalt het beste uit beide werelden naar boven en zorgt voor gezonde, duurzame, snelle én betrouwbare mobiliteit. Ook automatisch en meer vraaggestuurd vervoer zullen het OV veranderen: zowel het bestuurderloos rijden van het OV zelf (zoals overal ter wereld al gebeurt met bijvoorbeeld metro's) als het voor- en natransport met (onbemande) shuttles. Vooral op rustige tijden en/of in rustige gebieden bieden deze de waardevolle aanvulling op het OV, dat het moet hebben van grote volumes. Kortom, voldoende uitdagingen voor wetenschappelijk onderzoek. De voorliggende vijf artikelen illustreren wat er momenteel in Nederland voor wetenschappelijk onderzoek plaatsvindt op het gebied van stedelijk openbaar vervoer.

In dit special issue komen allereerst de reizigers aan het woord: wat vinden zij belangrijk? Mouwen onderzocht de reizigerstevredenheid en legt de link met de mate van verstedelijking. Vervolgens worden belangrijke kwaliteitsaspecten verder geoperationaliseerd voor toepassing in planning en beleid. Kroes en Kouwenhoven gaan in op drukte in het OV en de waarde die het heeft als deze drukte afneemt. Deze waarde is belangrijk om vast te stellen of investeringen gerechtvaardigd zijn. Dat geldt ook voor een ander belangrijk kwaliteitsaspect, namelijk de betrouwbaarheid van de dienstregeling. Lee, Yap en Van Oort gaan specifiek in op de kwetsbaarste link van een OV-reis, de overstap, en laten mogelijkheden zien om de betrouwbaarheid van de totale keten voor reizigers te optimaliseren. Behalve de impact op reizigers is uiteraard ook de maatschappelijke waarde van OV voor de maatschappij in de breedte van belang. In het paper van Adler, Van Ommeren en De Groot laten zij zien wat het effect van OV op files is, met bijbehorende maatschappelijke baten. De impact blijkt substantieel, wat een economische rechtvaardiging voor OV-subsidies impliceert. Marcheau, Walker en Meurs nemen een kijkje in de toekomst: wat als er zelfrijdende, vraaggestuurde taxi's komen, een soort OV 2.0? Zij laten zien dat een adaptieve implementatiebenadering kansrijker is dan de traditionele scenario-gebaseerde aanpak. Tot slot biedt Patrick Verhoeven in de Euro-parubriek een kijkje in de internationale keuken van OV-beleid, met speciale aandacht voor de organisatie van openbare dienstverlening en passagiersrechten.

Kortom, een brede, onderbouwde visie op het OV in een stedelijke omgeving. Ik wens u veel leesplezier en kijk uit naar een praktisch vervolg (en toepassing) van deze vijf interessante, wetenschappelijke onderzoeken.

Delft, mei 2017

Dr. ir. Niels van Oort

Assistant professor OV, TU Delft

Senior adviseur OV, Goudappel Coffeng